

Ἐνώπιον τοῦ μέλλοντος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ. Ἡ μνήμη σήμερον δὲν ὑπερασπίζεται πνευματικὰ κτήματα, ἀλλὰ τὸν χώρον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τοποθετηθοῦν. Ὅσοι παραπονοῦνται, ὅτι λησμονοῦν μὲ εὐκολίαν πράγματα, τὰ ὁποῖα κάποτε συνεκρότησαν, εἰδοποιοῦνται, ὅτι ἔχουν ἐντὸς των χώρον διὰ τὸ οὐσιώδες. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ οὐσιώδες, ὅ,τι δηλαδὴ δὲν θὰ ἔμενε μόνον εἰς τὴν μνήμην, ἀλλὰ θὰ ἐθεμελίωνε τὸν ἄνθρωπον, ἀπουσιάζει εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Ἐρχονται καὶ ἀπέρχονται διὰ τοῦτο εἰς τὸν χώρον τῆς μνήμης γνώσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν κατορθώνει νὰ στηριχθῆ ὁ ἄνθρωπος. Ὅ,τι ὅμως ἔχει θεμελιώδη σημασίαν, παύει νὰ ἐνδιαφέρῃ μόνον τὴν μνήμην καὶ εἶναι παρὸν ὅποτεδήποτε χρειασθῆ, ὄχι διότι ὁ ἄνθρωπος τὸ ἐνθυμεῖται, ἀλλὰ διότι χωρὶς ἐκεῖνο θὰ ἔμενεν ἀστήρικτος εἰς τὴν ζωὴν του.

Τὰ βασικὰ γεγονότα τῆς ζωῆς ὑπερπηδοῦν τὴν μνήμην, διότι οὐσιαστικῶς ὑπερπηδοῦν τὸ παρελθόν. Ἡ οὐσία τῆς προσωπικῆς ζωῆς ἔχει διὰ τοῦτο τὴν τάσιν νὰ προλάβῃ τὸ μέλλον. Ἀπαιτεῖ τὸν χρόνον, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὑπάρχει καὶ ὅπου ὁ ἄνθρωπος

συμμετέχει ολόκληρος εις τὴν πράξιν του, κερδίζει τὴν δύναμιν, διὰ νὰ τὸν προσανατολίξῃ ἐντὸς τοῦ χρόνου, νὰ τὸν κἀνῃ συνεχῶς περισσότερον ὑπεύθυνον διὰ τὴν ἔκφρασίν του, νὰ τοῦ δώσῃ συνέχειαν καὶ συνέπειαν, νὰ εἶναι ἡ ἐγγύησις τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων του.

Σήμερον ὁ ἄνθρωπος δοκιμάζει τὸν κόσμον μέσῳ ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ἀντιμετωπίζει τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡς σχήματα. Ἐντὸς τοῦ δὲν τοποθετεῖται λοιπὸν οὔτε ὁ κόσμος οὔτε ὁ ἄλλος ἄνθρωπος, ἀλλὰ μόνον τὰ περιγράμματά των. Ἡ μνήμη διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συγκρατήσῃ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον, παρὰ μόνον μνημοτεχνικῶς. Ἡ ἰκανότης αὐτῆ ἀναπτύσσεται μέχρις ἐκπληκτικοῦ σημείου, κάποτε μάλιστα εἶναι φυσικὴ δωρεὰ καὶ χαρακτηρίζει ἀκόμη καὶ ὄσους λόγῳ ἡλικίας δὲν ἔζησαν ἀκόμη τὸν ἄνθρωπον. Ὅπου ὅμως ἡ μνήμη περιορίζεται εἰς τὴν συγκράτησιν ἐξωτερικῶν στοιχείων, ὁ ἄνθρωπος δὲν στηρίζεται εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ἐμφάνισίν των. Ὅσοι γνωρίζουν ἐκ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου μόνον τὴν ὄψιν των, δὲν ἔχουν οὔτε παρελθὸν οὔτε μέλλον καὶ ζοῦν κατὰ κάποιον τρόπον ἐκτὸς τοῦ χρόνου.

Ὅπου ὁ χρόνος δέχεται τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν ὁ ἄνθρωπος παρατηρῇ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν ἔσω, ὁ λόγος διατηρεῖ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ θέτει ὡς βάσιν τοῦ μέλλοντος. Ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον στηρίζει ἡ προσωπικὴ ζωὴ, εἶναι εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου, ὅ,τι θὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν χρόνον, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἀκόμη παρών. Ἡ οὐσιαστικὴ ἔκφρασις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὡς ἐκ τούτου, ὅπου, ὅποτε καὶ ὅπωςδήποτε παρουσιάζεται, ἡ πρὸς τὸ μέλλον ἐστραμμένη παρακαταθήκη του. Ὅταν ἐκ τῆς τμήσεως τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἐκφράξῃ τὴν προσωπικὴν του οὐσίαν, εἶναι, ὅ,τι ἔχει γίνῃ, μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ γίνῃ συνεπέστερος. Ἡ ἔκφρασις του δὲν εἶναι διὰ τοῦτο δάνειον ἐνὸς ἄλλου ἀτόμου ἢ καιροῦ ἢ μιᾶς ἐπικαίρου γενικότητος, ὅ,τι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λεχθῆ χωρὶς τὴν ζωὴν τοῦ προσωπικοῦ παρελθόντος καὶ χωρὶς ὑποχρεώσεις διὰ τὸ μέλλον τοῦ προσώπου, ἀλλ' ἔχει ἐσωτερικὴν διάρκειαν. Εὐρίσκει εἰς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τὸ ἀνοιγμα, διὰ νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὅπως εἶναι κατὰ βάθος. Ὁ ὑπεύθυνος λόγος ἐκπροσωπεῖ διὰ τοῦτο τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου ταυτοχρόνως. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος συνθέτῃ εἰς τὸν λόγον του τὴν ὑπαρξίν του, ἀφομοιώνει τὸν κόσμον καὶ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ μεταλάβῃ τοῦ πνεύματος.

ΤΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΤΕΙ ΣΗΜΕΡΟΝ Η ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.
Ἐντὸς τοῦ προσωπικοῦ λόγου συναιρεῖται τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Ὁ λόγος τοῦ προσώπου παρουσιάζει τὴν ἐνότητα τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τοῦ χρόνου, τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ γίνῃ ἡ πνευματικὴ διάστασις τοῦ κόσμου. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος με-

τούσιώνη τὸν κόσμον εἰς λόγον, κερδίζει τὸ πρόσωπόν του καὶ ζῆ τὴν ζωὴν τῆς ἐλευθερίας. Ἐνδέχεται ἡ ἐλευθερία νὰ εἶναι στοιχειώδης, εἶναι ὅμως πραγματική, ὅταν διὰ τὴν πράξιν του ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰς θέσιν προσωπικῶς νὰ λογοδοτήσῃ. Ὅταν λοιπὸν σχετίζεται πρὸς τὸν κόσμον, χωρὶς νὰ τὸν ἀφομοιώνῃ μὲ τὸν λόγον, δὲν ἐνσαρκώνει ὁ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν του καὶ ζῆ τὴν ζωὴν τῆς ἀναγκαστικῆς ὑποταγῆς. Νὰ διατί, ὅπου ὁ λόγος λέγεται καὶ μεταφράζεται εἰς ἔργον, χωρὶς νὰ ἔχῃ προσωπικὸν ἔρεισμα, ὁ ἄνθρωπος ἐκπληρώνει τὴν θέλησιν τῶν πνευματικῶν ἐκπορθητῶν του.

Ὁ λόγος καὶ ἡ ἐλευθερία δὲν εἶναι δύο παράλληλα γεγονότα, ἀλλ' ἡ οὐσία καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου. Οὔτε τὸ πρόσωπον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξανδραποδισθῇ καὶ ἡ ἐλευθερία μὲ τὸν λόγον νὰ παραμείνουν, οὔτε ἡ ἐλευθερία νὰ καταστραφῇ καὶ ὁ λόγος νὰ παρουσιάσῃ τὸ πρόσωπον, οὔτε ὁ λόγος νὰ μὴ μεταφέρῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ πρόσωπον νὰ εἶναι ἐλεύθερον. Ἄρκει νὰ καμφθῇ ἡ μία ἐκ τῶν διαστάσεων αὐτῶν, διὰ νὰ λυγίσουν αἱ ἄλλαι δύο, νὰ παύσῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκφράζεται ὑπευθύνως καὶ νὰ χάσῃ τὴν προσωπικὴν του συνείδησιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν του ἢ νὰ χάσῃ τὴν συνείδησιν τοῦ προσώπου του καὶ νὰ ὁμιλῇ ἢ νὰ πράττῃ χωρὶς λόγον ἢ ν' ἀποφεύγῃ τὴν προσωπικὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν εὐθύνην, διὰ νὰ γίνῃ ἡ ἐλευθερία σύνηθμα τῶν δικτατόρων καὶ μαζί της ἡ γλώσσα κύμβαλον ἀλαλάζον.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐξημερώσῃ τὸν κόσμον του καὶ δὲν γίνῃ ὑπεύθυνος διὰ τὸν ἑαυτὸν του, εἶναι ἐκ τῶν ἀδυνάτων νὰ ἔχῃ οὐσιαστικὴν γλώσσαν. Βεβαίως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐξημερώσεως τῆς φύσεως καὶ τῆς δικαιολογίας, τὴν ὁποίαν εὗρηκεν ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν πράξιν του μέχρι τώρα, ἡ γλώσσα ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ ὑπάρχῃ. Ὅσον ὅμως ὁ κόσμος τῆς φύσεως ὠχρίᾳ εἰς τὴν λάμψιν τῶν τεχνικῶν ἔργων καὶ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ συμπεριφέρεται, χωρὶς νὰ καθορίσῃ ἐκεῖνος τὴν συμπεριφορὰν του, ἡ γλώσσα θὰ ἐγκαταλείπη τὰ περιεχόμενά της, δηλαδὴ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀνάγκην τῶν ἀπροσώπων ἔργων. Ἐὰν τελικῶς ὁ ἄνθρωπος χάσῃ τὴν προσωπικὴν του ἐπαφὴν πρὸς τὸν κόσμον καὶ πρὸς τὴν πράξιν του, διότι θὰ ἔχῃ γενικευθῇ καὶ θὰ ἐκπροσωπῇ τὰ ἐξωτερικὰ σχήματα ὄλων τῶν ἀναγκῶν, ἡ γλώσσα θὰ συσκοτίσῃ τὸ εἶναι. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀνοίξῃ εἰς τὴν τεχνικὴν τὸν χῶρον τοῦ ἀνθρώπου, θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔχῃ λύσεις δι' ὅσα προβλήματα δὲν τὸν χρειάζονται, θὰ χάσῃ ὅμως τὸ μέσον τοῦ συνδέσμου του μὲ τὰ προβλήματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα, ἐπειδὴ ὑπάρχουν καὶ δὲν λύνονται ἐξ ἀντιπροσώπου, τοῦ δίδουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξανθρωπισθῇ.

ΕΑΝ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΘΕΛΗ ΝΑ ΕΠΙΖΗΣΗ ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ. Λύσεις τοῦ κεντρικοῦ προβλήματος τῶν ἐκτεχνικευομένων κοινωνιῶν, τοῦ προβλήματος τῆς διακοπῆς τῶν σχέσεων μεταξύ τοῦ ἀνθρώπου καὶ

τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ὑπαρξίν του, τοῦ γ λ ω σ σ ι κ ο ὕ π ρ ο β λ ῆ μ α τ ο ς, θὰ ἦτο δυνατὴ, μόνον ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος θὰ ἔστρεφε τὴν προσοχήν του εἰς τὸν ἄνθρωπον. Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τεχνικῆς χρειάζεται μέχρι στιγμῆς ἡ ἀπασχόλησις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ συλλάβῃ τὸν ἑαυτὸν του ὡς πρόβλημα. Διὰ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑπάρχουν τεχνικαὶ λύσεις, διότι κανεὶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσφέρῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν ἐκεῖνος δὲν τὸν ἀξίζει.

Διὰ ν' ἀξίξη ὁ ἄνθρωπος τὸν ἄνθρωπον, πρέπει προηγουμένως νὰ γίνῃ τὸ πρόβλημά του. Ἡ τεχνικὴ ὁμως συνίσταται εἰς τὴν προσφορὰν τῶν λύσεων διὰ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει, ὅτι ἔχει ἢ ἔχει χωρὶς νὰ τὸ γνωρίξη ἢ ἀπακτᾶ, χωρὶς νὰ τοῦ ἀνήκουν. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἡ τεχνικὴ δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ προσφέρῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἐὰν τὰ πάντα εἶναι δυνατὸν νὰ προσφερθοῦν, ὁ ἄνθρωπος μένει διὰ τὸν ἑαυτὸν του ἀμεταδίδαστος.

Πρὸ παντὸς ἄλλου ἐπείγει αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ εἴσοδος τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ παραμείνῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐὰν πρέπει νὰ διατηρήσῃ τὸν ἀνθρωπισμὸν του, διότι τεχνικῶς θὰ ἦτο κάλλιστα δυνατὸν νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν συνολικὴν του παρουσίαν ἢ νὰ μεταβάλλῃ χαρακτῆρα καὶ νὰ γίνῃ τὸ ὄν τῶν τεραστίων δυνάμεων χωρὶς προσωπικὴν θέλησιν, χωρὶς ἐνδιαφέρον διὰ τὸ νόημα τῆς ὑπάρξεώς του καὶ χωρὶς νὰ γνωρίξη, τί εἶναι. Ἄν ὁμως ὁ ἄνθρωπος θὰ ἤθελε νὰ συνεχίσῃ τὴν ἱστορίαν του ὡς ἄνθρωπος, δὲν ὑπάρχει διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς τῆς θελήσεως καμμία τεχνικὴ βοήθεια, ἐφ' ὅσον ἡ τεχνικὴ ἐπῆρε θέσιν μεταξὺ τῆς ὑπάρξεώς του καὶ τοῦ προβλήματός του, ἀλλὰ μόνον ἡ γ λ ὠ σ σ α, ἐφ' ὅσον μὲ τὴν γλώσσαν ὁ ἄνθρωπος ἀνεκάλυψε καὶ ἀνέπτυξε τὸν ἄνθρωπον καὶ μόνον ἐντὸς τῆς εἶναι δυνατὸν ν' ἀντικατοπτρισθῇ ἡ ἔσω πλευρὰ τοῦ κόσμου. Τὸ πρόβλημα τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς εἶναι πρὸ παντὸς ἄλλου γ λ ω σ σ ι κ ὸ ν π ρ ὀ β λ ῆ μ α.

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΒΙΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Ἀσφαλῶς ὁ ἄνθρωπος σήμερον δὲν στηρίζει τὴν ἐλπίδα του εἰς τὴν γλώσσαν, ἀλλ' εἰς τὴν τεχνικὴν. Ἡ γλώσσα δὲν εἶναι τεχνικὸν πρόβλημα, ἐξακολουθεῖ ἀντιθέτως νὰ διατυπώνῃ τοὺς τεχνικοὺς σκοποὺς καὶ μάλιστα, ὅσον περισσότερο χάνει τὴν οὐσίαν τῆς, τόσο περισσότερο νὰ καταγωνίζεται τὴν προσωπικὴν ἀντίστασιν καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τεχνικὴν ἀνάγκην. Ἡ σημερινὴ γλώσσα συμβάλλει εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ διὰ τοῦτο προσφέρεται ὡς τεχνικὴ δύναμις.

Ὅτι ἀντικαθιστᾶ τὴν ζωὴν τῆς ἐλευθερίας δικαιολογεῖ εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἐπισήμως καὶ συνεχῶς τὴν ἀπαραίτητον ὑπαρξίν του.

Ε.Γ. Δ. της Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ νομίζῃ τελικῶς, ὅτι δὲν βιάζεται, ἀλλ' ὅτι εὐρίσκειται εἰς τὴν πρωτοπορίαν τῆς ἱστορίας. Ἐν τούτοις, ὅ,τι ἀκόμη δὲν θέλει νὰ παραδεχθῆ, εἶναι ἡ ἀπώλεια τῆς ἀξίας του ὡς προσώπου. Ὅλη σχεδὸν ἡ κοινωνικὴ του προσπάθεια ἔχει σήμερον ὡς σκοπὸν νὰ συγκαλύψῃ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτὴν συντριβὴν, νὰ δείξῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ὅτι παρ' ὅσα συμβαίνουν, ἡ προσωπικὴ του οὐσία μένει ἀκεραία. Διὰ τοῦτο τίποτε δὲν ἐκτιμᾷ περισσότερο ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, πλὴν ὅσων τοῦ προσφέρουν τὴν βεβαιότητα, ὅτι εἶναι ἀντάξιός τῶν προσδοκιῶν του, ἔστω καὶ ἂν ἡ διαβεβαίωσις αὐτὴ συνοδεύεται μὲ ὑποχρεώσεις εἰς βάρος τῆς ἐλευθερίας καὶ ἰσοδυναμεῖ πρὸς μίαν νέαν αἱμορραγίαν τῆς προσωπικῆς του ἀξίας.

Ἡ καταστροφὴ αὐτὴ θὰ συνεχίζεται, ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος θὰ ζῆ ἐκ τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον καταστρέφει τὸν ἐσωτερικὸν του κόσμον. Σήμερον διὰ πρώτην φοράν ἀφ' ὅτου ὑπάρχει ἄνθρωπος ἡ ἀγνοία τοῦ περιβάλλοντος καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν βιολογικὴν σημασίαν. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐγνώριζεν, ὅ,τι τὸν περιβάλλει εἰς τὴν καθαρῶς τεχνικὴν καὶ εἰς τὴν μεταφυσικὴν του σημασίαν καὶ παραλλήλως ἤξευρε, τί θέλει καὶ τί εἶναι, ἐὰν εἶχε προσωπικὴν ζωὴν, ἐστηρίζετο εἰς τὸν λόγον καὶ ἦτο ἐλεύθερος, δὲν θὰ ἦτο πρόθυμος νὰ υἱοθετήσῃ ξένους σκοπούς, θὰ ἔπαιρνε κριτικὴν στάσιν ἔναντι ὅσων τοῦ προτείνουν, τί πρέπει νὰ γνωρίζῃ, νὰ θέλῃ καὶ νὰ πράττῃ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ παρουσίαζε μίαν ἀντίστασιν, ἡ ὁποία θ' ἀνεχαίτιζε τὴν τεχνικὴν πρόοδον.

Ἡ ἀντίστασις αὐτὴ προβάλλεται καὶ τώρα μέχρις ἐνὸς σημείου, ἀλλὰ κάμπτεται εἴτε διὰ τῆς στρατιωτικῆς εἴτε διὰ τῆς γλωσσικῆς βίας. Εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὁ προσωπικὸς ἄνθρωπος ἀνατρέπεται προηγουμένως μὲ τὴν ἀπόφασιν τῆς τεχνικῆς καὶ κατόπιν πληροφορεῖται, διατὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἱστορικὴ ἀνάγκη. Εἰς τὴν Δύσιν ἀρκεῖ ὁ γλωσσικὸς ἐξαναγκασμὸς καὶ διὰ τοῦτο δὲν τίθεται πρὸς τὸ παρὸν ζήτημα στρατιωτικῆς βίας. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἴσως τεθῆ, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἀναπτύξῃ μὲ τὸν κόσμον του ἐσωτερικοὺς δεσμούς, κερδίσῃ τὸ πρόσωπόν του καὶ μὲ τὸν ἐσωτερικὸν του λόγον ἀντισταθῆ εἰς τὴν γλώσσαν, ἡ ὁποία τοῦ μεσιτεύει τὴν τεχνικῶς ἀναγκαίαν πρᾶξιν. Ἐὰν ὅμως τὸ γεγονός αὐτὸ συντελεσθῆ, θὰ εἶναι πολὺ ἰσχυρότερον τῶν ἐξωτερικῶν ἀντιστάσεων. Ἡ πιθανότης αὐτὴ εἶναι ἡ ἐλπίς τῆς ἱστορίας.

ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΓΔΟΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ. Ἡ προοπτικὴ τῆς ἱστορίας λέγεται σήμερον ἐσωτερικὴ προσέγγισις τῆς τεχνικῆς. Νὰ πλησιάσουν ὅμως ἐσωτερικῶς τὴν τεχνικὴν ἀποφεύγουν σήμερον καὶ οἱ τεχνικοί, ἐφ' ὅσον δὲν πρόκειται περὶ τεχνικοῦ αἰτήματος καὶ ὅσοι ἐκτεχνικεῦνται παρὰ τὴν θέλησίν των, ἐφ' ὅσον τὸ πρόβλημα δὲν ἔχει ἱστορικῶς

καθιερωθῆ. Καὶ οἱ πρόδρομοι τοῦ νέου κόσμου καὶ οἱ νοσταλγοὶ τοῦ παρελθόντος ἐργάζονται σήμερον ἐναντίον τοῦ παρόντος ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἀρχίζει νὰ ζῆ, χωρὶς νὰ σχετίζεται οὔτε πρὸς τὴν φύσιν, οὔτε πρὸς τὴν ἱστορίαν, οὔτε πρὸς τὴν ὑπαρξίν του. Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας καταστρέφει τὸ πρόσωπόν του, εἰλωτεύει εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ χάνει τὸν λόγον του, διότι ἀπεφάσισε νὰ ζήσῃ μὲ τὴν ἀνασκευὴν τοῦ κόσμου.

Ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀνασκευάζει σήμερον τὸν κόσμον, ὅτι ζῆ ἐκ τῆς τεχνικῆς καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν, σημαίνει ὅτι δημιουργεῖ ἓνα ταυτοχρόνως βιολογικὸν καὶ ἱστορικὸν νόμον, ὁ ὁποῖος ὁδηγεῖ εἰς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, ὅπως τὸν ἀντελήφθη καὶ τὸν ἐσχημάτισεν ὁ προϊστορικὸς χρόνος καὶ ἡ ἱστορία. Διὰ τὸν ἄνθρωπον ἔχει ἀρχίσει μὲσω τῆς τεχνικῆς ὁ καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπινος αἰὼν. Ὅτι ἐβάσταξε τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι τὸν εἶχεν ἀναγκάσει νὰ τὸ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του, χωρὶς νὰ τὸ ἔχη δημιουργήσει ἐκεῖνος, τίθεται σήμερον εἰς τὸ περιθώριον τῆς ζωῆς. Ὁ ἄνθρωπος δημιουργεῖ ἓνα κόσμον χωρὶς παράδειγμα, μίαν ἀποκλειστικῶς ἀνθρωπίνην διάστασιν, ἱκανὴν νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς τὴν ἱστορίαν ἢ νὰ τὴν συντρίψῃ. Ἡ διάστασις αὕτη ὀνομάζεται τεχνική.

Ὅσοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἐνδιαφέρονται σήμερον διὰ τὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν τεχνικὴν. Τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ ἔχει ὡς θέμα τὴν γλῶσσαν τοῦ αἰῶνος, ὁ ὁποῖος φέρει τὸν ἄνθρωπον ἀντιμέτωπον τοῦ ἀνθρώπου. Ἐως τώρα ἡ γλῶσσα ὑπῆρξεν ἡ ἐσωτερίκευσις τοῦ κόσμου, δηλαδή ἡ δημιουργία ἐνὸς ἐσωτερικοῦ κόσμου ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος ἔζησεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κόσμου μόνον ὡς πολίτης τοῦ βίου τοῦ κόσμου. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὁμῶς ἐγκαταλείπει τοὺς ἐσωτερικοὺς χώρους, ἀρνεῖται τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπιχειρεῖ τὸ ἔργον τῆς ὀγδόης ἡμέρας τῆς Δημιουργίας. Τὸ τραγικὸν τοῦ ἐγχειρήματος εἶναι, ὅτι συντελεῖται, χωρὶς νὰ ἴσταται ἐν ἀρχῇ ὁ λόγος. Ὅτι ὁμῶς συντελεῖται χωρὶς λόγον, χωρὶς παρελθὸν καὶ χωρὶς μέλλον, χωρὶς ἐγγύησιν καὶ χωρὶς προοπτικὴν, εἶναι πρόκλησις ὄλων τῶν ἀπροβλέπτων. Διὰ τοῦτο σήμερον ἡ ἀναδημιουργία τοῦ κόσμου συμβαδίζει μὲ τὸν φόβον μιᾶς παγκοσμίας καταστροφῆς. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον θὰ ἦτο διὰ τὸ συμφέρον τοῦ ἀναδημιουργουμένου κόσμου νὰ δημιουργηθοῦν οἱ ὄροι τῆς ἐσωτερικῆς του ἐπιγνώσεως. Ἀλλ' ἂν ὁ κόσμος αὐτὸς εἶναι μία προβολὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐπίγνωσις πρέπει νὰ συντελεσθῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ἐσωτερίκευσις τοῦ νέου κόσμου ὡς ἐσωτερίκευσις τοῦ δημιουργοῦ του εἶναι τὸ πρῶτον αἶτημα τῆς ἱστορίας.

ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΦΟΡΑΝ Η ΓΛΩΣΣΑ ΠΡΟ·Υ·ΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ. Ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ ζήσῃ εἰς τὴν ἱστορίαν μὲ τὸν τρόπον, ὁ

ὁποῖος τὸν ἐξωτερικεύει. Καθὼς ἐγκαταλείπει ὁ ἄνθρωπος τὸν ἄνθρωπον, δημιουργοῦνται οἱ ὅροι τῆς ζωῆς του. Ἄν ὅμως διὰ νὰ ζήσῃ, πρέπει νὰ χάσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει, ὡς ἐὰν δὲν ὑπῆρχε. Καὶ ἂν ὅρος τῆς βιολογικῆς του ὑπάρξεως εἶναι ἡ πνευματικὴ του καταστροφή, δὲν ἀποκλείεται ἡ ἔλλειψις αὐτῆ τῆς πνευματικῆς εὐθύνης νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν βιολογικὴν του ἐκμηδένισιν. Ἄν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα συμβῆ, θὰ ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν κατῴρθωσε νὰ τοποθετηθῇ ἐντὸς τοῦ κόσμου του καὶ ἐφ' ὅσον ὁ κόσμος αὐτὸς εἶναι ἡ προέκτασις του, ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Τὴν τοποθέτησιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ βάθος τοῦ κόσμου καὶ τοῦ βάθους τοῦ κόσμου ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ κλείσῃ ἐντὸς του καὶ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον, ἐπέτυχε μέχρι σήμερον ἡ γλῶσσα. Τὸ γεγονός τῆς τεχνικῆς ὑπῆρξεν ἡ κατάληξις τῆς γλωσσικῆς σχέσεως, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν φυσικὴν τῶν κατόστασιν. Μὲ τὴν τεχνικὴν ἡ γλῶσσα ἔφθασεν εἰς τὸ τέλος τῆς φύσεως καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς φυσικῆς τῆς ἱστορίας. Διὰ νὰ συνεχίσῃ ὅμως τὴν ὑπαρξίν της, ἡ τεχνικὴ χρειάζεται μίαν γλῶσσαν, ἡ ὁποία νὰ τὴν προσφέρῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐσωτερικῶς, νὰ κάνῃ δηλαδή τὸν ἄνθρωπον κύριον τῆς πράξεώς του καὶ ἀξίωμα τοῦ κόσμου του, ὅπως ὑπῆρξεν ἐντὸς τῆς φυσικῆς πραγματικότητος.

Διὰ δευτέραν φοράν ἡ γλῶσσα παρουσιάζεται σήμερον ὡς προϋπόθεσις τῆς τεχνικῆς. Εἰς τὴν νέαν τῆς ἱστορίας ἡ γλῶσσα δὲν ἔχει ὅμως αὐτὴν τὴν φοράν «ἀπέναντι», δὲν θ' ἀναφέρεται εἰς τὰ φυσικὰ πράγματα, ἀλλὰ θὰ εἶναι ὁ τρόπος τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος αὐτὴν τὴν στιγμήν τὸν ἐξαντικειμενίζει. Ἡ γλῶσσα δὲν παρουσιάζεται ἄρα μόνον ὡς γλωσσικὸν πρόβλημα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἡ προϋπόθεσις τῆς ἐπιβιώσεως τοῦ τεχνικοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τοὺς λόγους ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν, παίζεται σήμερον ἡ μοῖρα τῆς ἱστορίας.

Πάντοτε οἱ λόγοι τῶν ἀνθρώπων ἐπηρέασαν τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἱστορικῶν πραγμάτων, ὅταν ὅμως ἀνεφέροντο εἰς τὸν κόσμον, εἶχαν τὴν φιλοδοξίαν νὰ τὸν παρουσιάσουν, ὅπως εἶναι. Τὴν φιλοδοξίαν αὐτὴν διατηροῦν ἐν πολλοῖς καὶ σήμερον, ἀντὶ ὅμως νὰ σχολιάζουν τὸν γεγονότα κόσμον καὶ μέσῳ τῶν σχολίων αὐτῶν νὰ τὸν καθορίζουν, νὰ εἶναι ἐρμηνευτικὰ ἐπιλεγόμενα τοῦ κόσμου, ἐγκυμονοῦν σήμερον οἱ λόγοι τὸν κόσμον, ἀμιλλῶνται νὰ προλογίσουν τὸ εἶναι. Οἱ σημερινοὶ λόγοι συναγωνίζονται μεταξύ των ὑπὸ τὴν ιδιότητα κοσμογονικῶν «γενηθῆτω». Ἡ κοσμογονία τῶν λόγων συντελεῖται ὅμως ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδή οἱ λόγοι λέγονται ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ κατὰ κάποιον τρόπον δὲν τοῦ ἀνήκουν -, ὁ ἄνθρωπος δημιουργεῖ τὴν τεχνικὴν, ἀλλὰ δὲν κατορθώνει νὰ τῆς θέσῃ ὅρια -, πράττει καὶ ὁμιλεῖ, ἀλλὰ δὲν περιορίζεται ὁ ἴδιος ἐντὸς τοῦ λόγου. Λέγονται λοιπὸν οἱ λόγοι χωρὶς τὸν υπεύθυνον ἄν-

θρωπον, είναι άπησχολημένοι με την λύσιν τών προβλημάτων του, χωρίς να τόν υπολογίζουν, χωρίς να τους συνέχη ή ύποψία, ότι ή λύσις αύτή άνεξαρτήτως του άνθρώπου καθιστά πρόβλημα τόν άνθρωπον.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ΤΟ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΩΣ ΠΡΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Όσον περισσότερο άσχολεΐται με την λύσιν τών έξωτερικών του προβλημάτων, τὰ όποΐα σήμεραν πρέπει να έφεύρη και μάλιστα μέσω άντικειμενικών διαρρυθμίσεων, αΐ όποΐαι έν συνεχεία τόν άναγκάζουν να προσαρμοσθῆ εις τὰ αίτήματα τών λύσεων, τόσοσ ό άνθρωπος παρουσιάζεται εις την ιστορίαν ως τὸ βασικόν πρόβλημα τῆς ύπάρξεώς του. Αυτό δέν σημαΐνει, ότι ό άνθρωπος θα λύση τὸ πρόβλημα τῆς πνευματικῆς του παρουσίας, εάν αφήση άλυτα τὰ ύπάρχοντα και τὰ δυνάμει έξωτερικά του προβλήματα, άλλ' ότι με τόν περιορισμόν του εις την έφεύρεσιν και την λύσιν έξωτερικών προβλημάτων παραγνωρίζει, ότι δέν έχει μόνον εις τόν κόσμον προβλήματα, άλλ' ότι είναι πρόβλημα ό ίδιος. Ταυτοχρόνως όμως δια τῆς άναπτύξεως άλλεπαλλήλων λύσεων, αΐ όποΐαι δέν τόν υπολογίζουν εις την πνευματικῆν του φύσιν, έρχεται εις άνοικτῆν σύγκρουσιν με τόν έσωτερικόν του κόσμον και αντί να λύση τὸ πρόβλημα, του όποΐου άποτελεΐ τόν πυρήνα, τὸ παρουσιάζει εις μίαν, άφ' ότου ύπάρχει, πρωτοφανῆ όξύτητα. 'Η άπασχόλησις του άνθρώπου άποκλειστικῶς με προβλήματα έξωτερικῆς φύσεως δέν τόν κρατεΐ μόνον εις τὸ ύπαιθρον του προβλήματος τῆς ύπάρξεώς του εις τόν κόσμον, αλλά καθιστά την ύπαρξιν του πνευματικῶς και βιολογικῶς προβληματικῆν.

Βεβαίως ό άνθρωπος εΐχε πάντοτε έξωτερικά προβλήματα, ένόμισεν όμως ότι αυτά τὰ προβλήματα θα λυθούν εις τόν χώρον τῆς σχέσεώς του προς την προϋπόθεσιν τῆς ζωῆς του. 'Από τῆς άπόψεως αύτῆς έτοποθέτησε την ύπαρξιν του επί μεταφυσικου έπιπέδου και έδημιούργησεν, ότι τόν διέστειλεν εκ τών ζώων. 'Ενώ τὰ ζῶα έχουν μόνον έξωτερικά προβλήματα, ό άνθρωπος προσεπάθησε να λύση τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς του κατ' άναφοράν προς μίαν έγγύησιν μετακοσμικου χαρακτήρος, ή όποΐα κατέληξεν εις την θεωρητικῆν σκέψιν, έσήμαινεν όμως πάντοτε, ότι ό άνθρωπος έβλεπε τόν έαυτόν του ως πρόβλημα, εκ τῆς λύσεως του όποΐου έξηρτάτο ή στάσις του εις τόν κόσμον.

Δια πρώτην φοράν σήμεραν ό άνθρωπος έγκαταλείπει τὸ πρόβλημα τῆς ύπάρξεώς του και περιορίζεται εις ότι έξωτερικῶς τόν άπασχολεΐ. Κατά τουτο άρνεΐται, ότι τόν διέκρινε μέχρι σήμεραν εις τόν έμβιον κόσμον. Με την έγκατάλειψιν όμως του προβλήματος τῆς ύπάρξεώς του άποδεικνύει δια πρώτην φοράν με τόσην έμφασιν, ότι ως πρόβλημα προηγείται τών προβλημάτων του. 'Εκ τῆς νέας σχέσεως του άνθρώπου προς τόν έαυτόν του δέν έξαρτῶν

ται σήμεραν μόνον τὰ ἐξωτερικά του προβλήματα, ἀλλὰ καὶ ἡ παρουσία του ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀπὸ μιᾶς ἄλλης ἀπόψεως ἡ τεχνικὴ, ἡ νέα σχέσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ὑπαρξίν του, δὲν ἐξαντλεῖται μόνον εἰς τὴν δημιουργίαν ἐξωτερικῶν προβλημάτων, ἀλλ' οὐσιαστικῶς ὑπερπηδᾷ συλλήβδην τὰ ἐξωτερικά προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε ἡ ζωὴ του νὰ περιορίζεται πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν γενικῶν λύσεων. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπαλλάσσει διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τῆς καταβολῆς του τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν του δυσκολιῶν καὶ φαινομενικῶς μὲν τὸν ἀπασχολεῖ μὲ τὰ προβλήματα τῆς χρήσεως καὶ τῆς κατανομῆς διευκολύνσεων, κατὰ βάθος ὁμῶς τοῦ ἀφαιρεῖ, ὅ,τι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχη ὡς ἀπέναντι καὶ τὸν τοποθετεῖ ἀντιμέτωπον τοῦ ἑαυτοῦ του.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἡ τεχνικὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἱστορικὴ προϋπόθεσις τῆς φιλοσοφίας. Ἡ γλωσσικὴ σχέσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἑαυτόν του ἀνατέλλει εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀνθρώπινον πρόβλημα. "Ὅ,τι ὀνομάζεται «τεχνικὴ», παρουσιάζεται διὰ τὸ μέλλον ὡς οἰκουμενικὸς ὅρος τῆς ἐσωτερικεύσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνώπιον τῆς τεχνικῆς ὁ ἄνθρωπος ἴσταται ἑνώπιος ἐνώπιω.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ. Ἐκ τῆς ἀντιπαραστάσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον θὰ προκύψῃ ἡ γλώσσα τοῦ μέλλοντος. Αὐτὴν τὴν φοράν ἡ γλώσσα δὲν θὰ κερδίσῃ τὴν διάστασίν της ἐκ τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν φύσιν, ἀλλὰ θὰ εἶναι ὁ καρπὸς τῆς αὐτεπιγνώσεώς του. Διὰ τὴν γλώσσαν ἀρχίζει σήμερον ἡ καθαρῶς μεταφυσικὴ τῆς ἱστορίας. Ὡς μέσον καὶ ὡς χῶρος τῆς μεταθέσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, τῆς δημιουργίας ἐνὸς ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος νὰ κατοικῇ πνευματικῶς εἰς τὴν τεχνικὴν, εἶναι συνεπῶς ἡ γλώσσα πρόβλημα φιλοσοφικῆς φύσεως. Εἰς τὸ μέλλον, ὅσοι θὰ ὀμιλοῦν, χωρὶς νὰ προϋποθέτουν τὸν ἔσω ἄνθρωπον, χωρὶς νὰ προσφέρουν εἰς τὸν τεχνικὸν κόσμον πνευματικὴν φιλοξενίαν, θὰ καταστρέφουν τὴν γλώσσαν. Ἄν ὁμῶς ἡ τεχνικὴ τοποθετῇ τὸν ἄνθρωπον ἀπέναντι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἂν ἡ ἱστορία ἐξαρτηθῇ ἐκ τοῦ ἂν ὁ ἄνθρωπος συνάψῃ ἐσωτερικοὺς δεσμοὺς πρὸς τὴν ἀντικειμενικὴν του φύσιν, αὐτὸ σημαίνει, ὅτι διὰ τὴν ἱστορίαν παρουσιάζεται ἀπὸ τοῦ νῦν ὡς πρῶτος ὅρος ἡ γλώσσα. Καὶ ἂν ἡ γλώσσα ὡς ἐσωτερικεύσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι διὰ τὸ μέλλον τῆς ἱστορίας φιλοσοφικοῦ χαρακτήρος, ἔπεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος, διὰ νὰ ζήσῃ, πρέπει νὰ φιλοσοφήσῃ. Ἡ φιλοσοφικὴ σκέψις παρουσιάζεται διὰ πρώτην φοράν ὡς προϋπόθεσις τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς - εἶναι ὁ ἐπιούσιος ἄρτος τοῦ μέλλοντος. Αὐτὸ δὲν σημαίνει, ὅτι ὁ λαὸς ἔχασε τὴν ἀρμοδιότητά του διὰ τὴν γλώσσαν, ἀλλ' ὅτι τὸ ἱστορικὸν του πεπρωμένον εἶναι ἡ φιλοσοφία.

Εἰς τὴν ἱστορικὴν τῆς ἐξέλιξιν ἡ φιλοσοφία περιωρίσθη εἰς τοὺς ὀλίγους καὶ ἐσήμανε διάφορα πράγματα, ὅπου ὅμως ἐξετέλεσε τὴν ἀποστολὴν τῆς, ἔφερε τὸν ἄνθρωπον ἀντιμέτωπον τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ φιλοσοφία ἔδειξε πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι τὸ βασικόν του πρόβλημα εἶναι ἡ ὑπαρξίς του. Καὶ ὅταν ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος ἐπρόσβλεψεν εἰς τὴν φιλοσοφικὴν του θεώρησιν τὸν κόσμον, ἐπήγασε τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ ἐκ τοῦ αἰτήματος νὰ μάθῃ, ποῦ εὑρίσκεται, τί εἶναι, πῶς ζῆ καὶ διατί ὑπάρχει. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ φιλοσοφία ἐδημιούργησε τὸν τόπον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος ἀντελήφθη τὴν παρουσίαν του. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὁ ἄνθρωπος συνήντησε τὸν ἄνθρωπον.

Διὰ τὴν συνάντησιν αὐτὴν δημιουργοῦνται εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἀντικειμενικαὶ προϋποθέσεις. Τὸ ἔργον τῆς φιλοσοφίας μετατίθεται ἐπὶ ἐνὸς ἐπιπέδου χωρὶς ἱστορικὸν προηγούμενον. Ἡ τεχνικὴ τοποθετεῖ σήμερον τὸν ἄνθρωπον ἀντιμέτωπον τοῦ ἀνθρώπου εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον. "Ὅ,τι ἔπραξεν ἡ φιλοσοφία ἐντὸς τῶν ἐλαχίστων, τὸ πράττει ἡ τεχνικὴ ἐπὶ οἰκουμενικῆς κλίμακος. Ἐνῶ ὅμως ἡ φιλοσοφία ἀντιπαρέθεσε τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν ὑπαρξίς του ἐν τὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἡ τεχνικὴ ἐπιχειρεῖ τὴν ἀντιπαραθέσιν αὐτὴν περὶ τὸν ἄνθρωπον. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἡ τεχνικὴ εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ φιλοσοφία, μία συνάντησις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκτὸς τοῦ γλωσσικοῦ χώρου. Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος συναντᾷ ἀπέναντί του αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐγκαταλείπει, ὅ,τι εἶχεν ἐξανθρωπίσει μέχρι στιγμῆς, χωρὶς ὅμως τὸ γεγονός αὐτὸ νὰ συντελήται εἰς τὴν γλῶσσαν, δὲν γνωρίζει, τί συμβαίνει αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἴσως ὅμως εἰς ὀλόκληρον τὴν ἱστορίαν οὐδέποτε ἄλλη ἄγνοια εἶχε τόσην βαρύτητα, ὅσην τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπιχειρεῖ νὰ ζῆσῃ ἐκ τῆς σχέσεώς του πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἐντὸς του ἡ πνευματικὴ διάστασις αὐτῆς τῆς σχέσεως. Διότι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συναντήσῃ δυσκολίαν εἰς τὸ ἐγχείρημα, νὰ ἐκλάβῃ τὸν ἄνθρωπον ὡς τὸ ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ νομίσῃ, ὅτι ἡ λύσις ἐπιβάλλει τὴν ἐκμηδένισίν του. Ἐὰν λοιπὸν ὑπάρχῃ σήμερον μία ἱστορικὴ ἀπαίτησις πλὴν τῆς τοποθετήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἡ μετάθεσις τῆς ἀντιμετωπίσεως αὐτῆς εἰς τὴν γλῶσσαν. Ἡ φιλοσοφικὴ αὐτὴ ἀποστολὴ θὰ εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ μέλλοντος ὡς συμφιλίωσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἡ προοπτικὴ ἐνὸς αἰῶνος μεταφυσικῶν διαστάσεων.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006